

ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ:

Η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής παρέμβασης

Αποσαφήνιση εννοιών
(Διάσκεψη της Ουτρέχτης-Ολλανδία, 1997):

- σχολική βία
- σχολική επιθετικότητα
- σχολικός εκφοβισμός

Τι είναι η σχολική βία;

Ο **Olweus** (1997) ορίζει το εκφοβισμό (bullying):

«ένας μαθητής γίνεται αντικείμενο εκφοβισμού ή θυματοποιείται όταν υποβάλλεται κατ' επανάληψη και κατ' εξακολούθηση, σε αρνητικές ενέργειες από έναν ή περισσότερους άλλους μαθητές»

Πώς ορίζεται ο εκφοβισμός;

«αρνητικές ενέργειες» =>

- Πυρήνας του όρου σχολική βία
- Αναφέρονται στη σκοπιμότητα του ατόμου ή της ομάδας που αποπειράται να προκαλέσει βλάβη ή ενόχληση σε κάποιον άλλο

Πώς ορίζεται ο εκφοβισμός;

Οι αρνητικές ενέργειες
των μαθητών/τριων
που λαμβάνουν χώρα
στο σχολικό περιβάλλον
ή σχετίζονται άμεσα με
αυτό
συμπεριλαμβάνονται
στην έννοια σχολικός
εκφοβισμός

Τι είναι σχολικός εκφοβισμός;

Σύμφωνα με τους Smith & Cowie
(2002):

□Ανισότητα δύναμης

□Επανάληψη

**Βασικά χαρακτηριστικά σχολικού
εκφοβισμού**

- Άμεσος ή σωματικός
- Λεκτικός εκφοβισμός
- Έμμεσος ή κοινωνικός
- Εκβιασμός
- Οπτικός
- Ηλεκτρονικός
- Σεξουαλικός
- Ρατσιστικός

**Είδη σχολικού εκφοβισμού
(Olweus, 2007 · Espelage & Swearer, 2003 ·
Boulton et. Al. 2001· Smith & Brain 2000)**

Τα **αποτελέσματα** στον **ελλαδικό χώρο** συγκλίνουν με αυτά της διεθνούς βιβλιογραφίας:

- τα αγόρια** συμμετέχουν σε μεγαλύτερο ποσοστό στον εκφοβισμό
- σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η **κοινωνικό-οικονομική κατάσταση της οικογένειας**

Αποτελέσματα ερευνών

- η **συχνότερη μορφή** εκφοβισμού είναι ο λεκτικός με το σωματικό να ακολουθεί
- Οι μαθητές από οικογένειες αλλοδαπών έχουν **ενεργότερο ρόλο** σε καταστάσεις εκφοβισμού

Αποτελέσματα ερευνών

- Οι μαθητές από οικογένειες μεταναστών δέχονται απόρριψη, βία και ρατσιστική συμπεριφορά εκ μέρους των συμμαθητών τους με αποτέλεσμα να αντιδρούν βίαια , να εμπλέκονται σε συγκρούσεις και το σχολείο να μετατρέπεται γι' αυτούς σε χώρο αυτοεπιβεβαίωσης και επίδειξης της ισχύος τους (*Houndoumadi, Pateraki, Doanidou, 2003*).

Αποτελέσματα ερευνών

Σε έρευνα της Κατσιγιάννη (2006) σε μαθητές Ε' και ΣΤ' τάξης:

- το 46% των μαθητών δήλωσε ότι ο δάσκαλος τιμώρησε το μαθητή που εκδήλωσε εκφοβισμό,
- το 26,2 % ότι του έκανε σύσταση για συμμόρφωση,
- το 18,5% ότι δεν έκανε τίποτα, και
- το 8,5% ότι τιμώρησε και τους δυο (θύτη και θύμα)

Εκπαιδευτικοί και εκφοβισμός

Οι εκπαιδευτικοί τείνουν να αντιμετωπίζουν τα «εχθρικά/ επιθετικά» παιδιά με έναν συνδυασμό αρνητικών στρατηγικών όπως:

- Προειδοποιήσεις
- Επιπλήξεις
- Τιμωρίες
- Αποπομπή ή παραπομπή στο Διευθυντή

**Εκπαιδευτικός και σχολικός
εκφοβισμός**

Αποτέλεσμα των παραπάνω στρατηγικών:

1. Βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα

2. Όχι ουσιαστική κατανόηση της ψυχολογίας του παιδιού

⇒ Εκπαιδευτικός & μαθητής εγκλωβίζονται

σε μία **σχέση αντιπαλότητας**

**Εκπαιδευτικός και σχολικός
εκφοβισμός**

-γίνονται αντικείμενο πειραγμάτων (κατ' επανάληψη) με άσχημο τρόπο, τους βρίζουν, τους χλευάζουν, του υποτιμούν, τους γελοιοποιούν, τους εκφοβίζουν, τους εξευτελίζουν, τους απειλούν, τους δίνουν διαταγές, τους εξουσιάζουν, τους υποτάσσουν...

Σχολικός Εκφοβισμός & Πρωτογενείς Ενδείξεις

-τους περιγελούν και τους κοροϊδεύουν με τρόπο όχι φιλικό

-τους πειράζουν, τους σπρώχνουν, τους τσιμπούν, τους χτυπούν, τους κλοτσούν (κι εκείνοι δεν μπορούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους επαρκώς)

Σχολικός Εκφοβισμός & Πρωτογενείς Ενδείξεις

-εμπλέκονται σε «καβγάδες» στους οποίους είναι σχεδόν ανυπεράσπιστοι και οι ίδιοι προσπαθούν να αποτραβηχτούν από αυτούς (ίσως και κλαίγοντας)

-τους παίρνουν τα βιβλίο τους, τα χρήματά τους ή άλλα αντικείμενα που τους ανήκουν, τα καταστρέφουν ή τα πετούν κάτω

Σχολικός Εκφοβισμός & Πρωτογενείς Ενδείξεις

-έχουν μελανιές, χτυπήματα κοψίματα, γδαρσίματα ή σκισμένα ρούχα, για τα οποία δεν μπορούν να δώσουν μία λογική εξήγηση

Σχολικός Εκφοβισμός & Πρωτογενείς Ενδείξεις

-στα διαλείμματα και κατά την ώρα του φαγητού είναι (συχνά) μόνοι και αποκλεισμένοι από την ομάδα των συνομηλίκων τους. Δε φαίνεται να έχουν στενό φίλο μέσα στην τάξη

-τους διαλέγουν τελευταίους στα ομαδικά παιχνίδια

Σχολικός Εκφοβισμός & Δευτερογενείς Ενδείξεις

-στα διαλείμματα προσπαθούν να είναι κοντά στο δάσκαλο ή άλλους ενηλίκους

-δυσκολεύονται να μιλήσουν δυνατά στην τάξη και δίνουν την εντύπωση ενός αγχωμένου και ανασφαλούς ατόμου

Σχολικός Εκφοβισμός & Δευτερογενείς Ενδείξεις

-είναι θλιμμένοι και δυστυχείς,
στενοχωρημένοι, δακρυσμένοι

-εμφανίζουν ξαφνική ή σταδιακή πτώση στις
σχολικές τους επιδόσεις

Σχολικός Εκφοβισμός & Δευτερογενείς Ενδείξεις

- **Σχολική χρονιά 2010-2011** σύνολο **597.451** μαθητών Π.Ε. ο αριθμός των:
- **αλλοδαπών μαθητών** στην εκπαίδευση ανέρχεται σε **76.630 (12,8%)**,
- **παλιννοστούντων** σε **4679 (0,8%)**
- **Ρομά** σε **12562 (2,1%)**

(Πηγή: Υπ. ΠΔΒΜΘ, Δ/νση Σπουδών Π.Ε., Τμήμα Γ'., 25-01-2011).

Αλλοδαποί μαθητές στο ελληνικό σχολείο

Όταν οι μαθητές με διαφορετικό εθνικό-πολιτισμικό υπόβαθρο αποτελούν τα **θύματα**

Τότε η σχολική επιθετικότητα συναρτάται με αυτή του **ρατσισμού**

(Μανιάτης, 2010)

Σχολική Βία και ετερότητα

Όταν οι μαθητές με διαφορετικό εθνικό-πολιτισμικό υπόβαθρο αποτελούν τους **θύτες**

Τότε η σχολική επιθετικότητα συναρτάται με αυτή της **περιθωριοποίησης** και του **κοινωνικού αποκλεισμού**

(Μανιάτης, 2010)

Σχολική Βία και ετερότητα

Ο Ρατσιστικός εκφοβισμός (racist bullying) έχει ομοιότητες αλλά και διαφορές με τα υπόλοιπα είδη εκφοβισμού.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ

- Δεν αφορούν το άτομο ως πρόσωπο αλλά ως μέλος μιας συλλογικότητας
- Η νομιμοποίηση της πράξης στη συνείδηση του θύτη

Ρατσιστικός εκφοβισμός

- απορρέει από την πεποίθηση ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι
- οι πολιτισμικές διαφορές εκτιμώνται ως εμπλουτισμός
- προσανατολίζεται και αποσκοπεί στην ισότητα ευκαιριών για όλους
- είναι ενάντια σε κάθε είδους διακρίσεις

(Παπαχρήστος, 2010)

Διαπολιτισμική Αγωγή

Ο εκπαιδευτικός:

- ❖ Να κατανοεί τι συμβαίνει στην τάξη να διακρίνει αν τα προβλήματα είναι συλλογικά ή ατομικά
- ❖ Να παρεμβαίνει αποτελεσματικά και θετικά

Πώς μπορούμε να παρέμβουμε;

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να παρέμβει σε **τέσσερα** επίπεδα:

1. Σε επίπεδο σχολείου

2. Σε επίπεδο τάξης

3. Σε ατομικό επίπεδο

4. Σε προσωπικό επίπεδο

Πώς μπορούμε να παρέμβουμε;

Βασικοί **στόχοι** της παρέμβασης:

- ❖ Μείωση των υπαρχόντων προβλημάτων
- ❖ Πρόληψη στην ανάπτυξη νέων

Πώς μπορούμε να παρέμβουμε;

Σημαντικότερες **προϋποθέσεις** για την επίτευξη του στόχου:

- 1.Επίγνωση** της έκτασης του προβλήματος (εκπαιδευτικοί , γονείς)
- 2.Απόφαση** για σοβαρή εμπλοκή στην όλη κατάσταση

Πώς μπορούμε να παρέμβουμε;

**Πώς μπορούμε να
παρέμβουμε;**

ΜΕΤΡΑ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

❖ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΗΜΕΡΙΔΩΝ

❖ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΩΡΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

❖ ΓΡΗΓΟΡΗ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ
ΣΕ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

❖ ΑΝΟΙΧΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

❖ ΟΜΑΔΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

❖ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

ΜΕΤΡΑ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

**Πώς μπορούμε να
παρέμβουμε;**

**ΜΕΤΡΑ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ
ΤΑΞΗΣ**

❖ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

❖ ΕΠΑΙΝΟΣ

❖ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

❖ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

❖ ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

❖ ΧΡΗΣΗ ΠΟΙΚΙΛΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

❖ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ -

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

ΜΕΤΡΑ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΑΞΗΣ

**Πώς μπορούμε να
παρέμβουμε;**

ΜΕΤΡΑ ΣΕ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- ❖ ΣΟΒΑΡΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΘΥΤΗ
- ❖ ΣΟΒΑΡΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΘΥΜΑ
- ❖ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ
- ❖ ΧΡΗΣΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ
- ❖ ΑΛΛΑΓΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ Ή ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΜΕΤΡΑ ΣΕ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

**Πώς μπορούμε να
παρέμβουμε;**

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- ΘΕΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
- ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
- ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΑΔΑΣΚΑΛΙΑ
- ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ
- ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το Υπ.Δ.Β.Μ.Θ δημιουργεί το:

«Μηχανισμό “Άμεσης Παρέμβασης για την αντιμετώπιση και πρόληψη της σχολικής βίας και του εκφοβισμού» σε συνεργασία με το Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.

**ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ
ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ**

- ΚΙΝΗΤΗ ΜΟΝΑΔΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ
- ΑΝΟΙΧΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
- ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΓΙΑ ΕΦΗΒΟΥΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ